

Ednas ektemann døde etter 14 år med hjernesvinn

Ståle lever videre i de gode minnene

▲ **LYKKELIG TID:** Dette bildet er tatt like etter at Edna og Ståle møttes. Her er de på besøk hos venneparet som spleiset dem. *Privat foto*

Edna Røyrviks (44) kjærlighet til sin pleie-trengende ektemann, Ståle, rørte hele Norge. Nå har Edna vært enke i over fire år, og vier livet sitt til fosterbarn.

Tekst: Heidi Hjorteland Wigestrånd
Foto: Jan Nordtveit

HJEMMETREPORTASJE

Huset hennes på Tau i Rogaland er fylt av barn, dyr og glede. En ivrig hundesnute er det første som møter Hjemmets utsendte da vi går ut av bilen. Deretter tumler en flokk venninner ut av huset. Det er medlemmer av gruppen «Mødre i bønn» som møtes regelmessig. De tar muntert farvel med vertinne Edna, som viser oss inn en lys og luftig stue.

Edna er fostermor til tre.

I tillegg har hun for tiden et barn i beredskapshjem. Et femte barn har dessuten hjemmet hennes som besøkshjem.

–Jeg ønsker å gjøre noe for andre. Ståle og jeg fikk ikke barn på grunn av sykdommen hans, men jeg tror jeg er like glad i disse barna som jeg ville vært i egne barn, for jeg skjønner ikke hvordan jeg skulle klart å elske biologiske barn høyere enn jeg elsker de jeg har nå, sier Edna.

Hun vil være en hjemmets klippe for sine barn. Det moderne tidsklemmelivet har hun ingen sans for. Hos Edna skal det ikke være mangel på tid og tilstedeværelse, og her dekkes gjerne middagsbordet til ti, slik

at medbrakte venner også får mat etter skolen.

Er ikke bitter

Edna stråler av livsmot. Dette er på ingen måte noen knekt enke. Bitter er hun heller ikke, selv om mange nok vil mene hun har hatt en tøff skjebne, som bare fikk to år ukomplisert kjærestetid med mannen sin, før den fryktelige sykdommen rammet.

Ståle Røyrvik var hennes store kjærlighet, derfor bærer hun fremdeles navnet hans.

–Jeg er jo fremdeles hans, helt til jeg eventuelt finner en

▲ **SVEKKET:** Ståle ble etter hvert svært preget av sykdommen. Her er han og Edna i 2007. *Privat foto*

annen mann. Men jeg vet ikke helt hvordan det skulle skje. Da må han i så fall bare plutselig stå her på døren, for jeg er nesten aldri noen steder. Livet med barna, hus og hjem tar all min tid. En ny mann må i tilfelle elske barn og Jesus, påpeker hun.

Edna fletter stadig troen på Jesus inn i sin livsfortelling.

Reddende engel

Men den nygifte kvinnen var lite imponert over Gud etter at paret hadde fått den knusende beskjeden om at Ståle på 27 år led av hjernesvinn, og sakte, men sikkert ville visne bort.

◀ **STOLT:** Ståle i 1996. Her fjerner han en busk i hagen, like etter at han og Edna hadde overtatt huset på Tau. *Privat foto*

OMSORGSFULL: Det er ikke bare mennesker som nyter godt av Ednas omsorg. Dyrene og hønene på småbruket får også godt stell. Her er en katt fra nabolaget innom for å få en kos på fanget.

«Årene med Ståle var gode år. Vi hadde et annerledes liv, men det var et godt liv.»

Når Gud hadde ordnet det så viselig med både jobb og hus, hvorfor skulle alt ødelegges? Hun skjønnte ingenting.

–Jeg satt med alle slags bøker om sykdommen oppslått på salongbordet her. Jeg var svært langt nede. Da kom plutselig en mann fra menigheten innom. Han fikk vite hva jeg

strevde med, og ordene hans fikk meg til å forstå at Gud var med i dette også, og etterpå har jeg bare flytt på en elv av velsignelse. Gjesten ble min reddende engel. Og derfor vil jeg ikke som åttiåring sitte på gamlehjemmet og klage over at jeg har kastet bort årevis av livet mitt på en syk mann. For

det gjorde jeg ikke. Årene med Ståle var gode år. Vi hadde et annerledes liv, men det var et godt liv, sier Edna.

Vurderte å slå opp

Paret møttes i 1992 i Bergen via felles bekjente.

–Det var bestevenninnen og mannen hennes som ville

spleise oss. Jeg var svært avslappet før møtet med Ståle, og var helt sikker på at det ikke ville bli noen match. Men i løpet av kvelden så fant jeg jo ut at Ståle var en knakende kjekk kar, smiler hun.

De to kunne prate om alt, og hadde samme sans for humor. Og kort tid etter var de et par.

ELDST: Habiba på 19 er god å ha som barnevakt for Bernhard når Edna må ut et ærend.

«Ståle og jeg fikk ikke barn på grunn av sykdommen hans, men jeg tror jeg er like glad i disse barna som jeg ville vært i egne barn.»

Vi trengte hverandre

Men det var en ting de ikke delte, og det var troen. Det kom til et punkt hvor Edna forsto at hun måtte bryte med Ståle på grunn av dette. Hun hadde ikke snakket med ham, for hun ville ikke på noen måte presse frem en «omvendelse». Men en venninne fikk del i kvalene hennes. Like etter ringte Ståle henne, og fortalte at han hadde bestemt seg for å legge livet i Guds hender, selv om han visste fint lite om kristendommen.

–Da skjønnte jeg at dette var mannen Gud ville jeg skulle ha.

Juni 1993 giftet de seg, og flyttet til Arendal, hvor Ståle gikk på skole og Edna jobbet som nyutdannet sykepleier. Da

Ståle ble ferdig med utdannelsen, fikk han jobb ved Stavanger lufthavn. Han flyttet på hybel i Sandnes, og ble ukependler mens Edna tok videreutdanning i Kristiansand.

Ståle forandrer seg

I løpet av året med pendling forandret ektemannen seg gradvis. Siden de ikke bodde

sammen hele tiden, merket Edna ikke så raskt hva som skjedde med ham. Men etter som månedene gikk og mannen ble stadig mer glemsom, begynte en mørk uro å spre seg inni henne. Sykepleieren mistenkte tidlig en form for demens.

–Ståle hatet å komme for sent. Han møtte derfor gjerne

opp ti eller fem minutt før avtalt tid. Nå glemte han stadig vekk avtaler.

Det unge paret planla å flytte, og Ståle tok på seg å lete etter hus. Han hadde lenge drømt om å leve på landet med hester. Derfor falt valget på en bolig på Tau med stor tomt. Under oppussingen av huset merket Edna igjen at Ståle var i forandring. Den tidligere handy mannen måtte nå få henne til å vise hvordan han skulle sparkle. Noe var alvorlig galt, og Ståle gikk til legen. Etter forskjellige undersøkelser, kom dommen.

Kugalskap?

–Jeg leste setningen høyt for Ståle: «Hjernebarken fortil er noe tynnere enn hva som er vanlig for din alder». Du er veldig syk, forklarte hun ektemannen.

I starten fryktet de medisinske ekspertene ved Haukeland at Ståle hadde fått kugalskap. Men i løpet av 1997 forsto legene at Ståle led av en annen

► **JULEN 2008:** Sofia i nisse-drakt er oppe i sengen til Ståle for å gi ham en god kos.

Privat foto

form for hjernesvinn. Allerede da var Ståle så svekket av sykdommen at han trolig ikke helt forst alvorlet i diagnosen.

–Derfor var Ståle nesten alltid glad, forteller Edna.

Gråt han, var det fordi hun gråt. Ellers var han lykkelig. Ståle hadde, mens han var frisk, sagt at han ønsket seg en gyngestol til 30-årsdagen. Ingen trodde han kom til å oppleve den dagen, derfor fikk han stolen da han fylte 28.

Førlighet og språk forsvant fort. Bevegelsene ble rykkete. Etter at ordene ble borte, nynet Ståle når Edna snakket til ham. Selv om hun snart både må mate og stelle ektemannen sin, så hun ham fremdeles som mann. Hennes mann. De trengte hverandre, de hadde det godt, tross alt.

Kone, ikke mor

Ståle var ifølge Edna en skikkelig mannemann da de møttes. Nå var han en pleiepasient, men hun følte aldri at hun skiftet rolle fra kone til mor.

–Jeg var alltid nummer én for Ståle mens han levde. Med sykdommen hans skulle han normalt ikke ha kjent meg igjen, men han gjorde det. Vi kunne se det på øynene hans. Det blikket ga meg alt jeg trengte for å være alt for ham. Og jeg var også veldig avhengig av ham. Satt jeg på et møte i menigheten en dag og ikke hadde Ståle der ved siden av meg i rullestolen, merket jeg at jeg savnet ham, forklarer hun.

Sykdommen fratok ham all selvkritisk sans, og det kunne føre til pinlige opplevelser.

–Ståle var veldig glad i mat, og mens han ennå kunne spise selv, skjedde det ofte at han nappet maten fra dem som satt ved siden av ham og spiste. Blant venner gikk det greit, men det var ikke fullt så hyggelig når han prøvde å ta maten fra en person i en kiosk-kø. For ved første øyekast virket Ståle helt normal de første årene, derfor forsto personene rundt ham ikke den rare opp-

førselen, forteller Edna og småhumrer ved minnet.

Bestemte seg

Døden hans var noe hun grudde aldeles forferdelig til, selv om dødsfallet var svært ventet. Ståle var tynn som en fugleunge, og høsten 2010 var han mye syk. Lungebetennelse avløste lungebetennelse, men Edna ville at han skulle få antibiotikakur hver gang.

Ofte satt hun med ham på fanget. Når lungene tetnet til av slim, holdt hun ham opp ned, for at slimet skulle renne ut. En dag hun satt slik, kom en venninne innom.

Hun sa: «Du skal gi ham fred nå.» Edna innså at venninnen hadde rett. Dermed ble det slutt på kurene og matingen. Ståle fikk væske og morfin intravenøst, og ble gjort klar til å dø.

Edna vek ikke fra mannens side. Hun holdt ham i fanget time etter time, og orket ikke tanken på at han skulle forlate henne. Hun ble sint og oppfarenne og ga klar beskjed om at når Ståle var død, skulle hun stille ham selv. Og han skulle ikke under noen omstendighet forlate eiendommen før hun var klar for det. Likhuset var det siste sted i verden hun ville ha ham. Da skulle han heller stå i uthuset, eller på altanen.

Fredag 29. oktober 2010 var syv personer samlet rundt 41 år gamle Ståles seng. Alle visste at det snart skulle skje, det Edna hadde prøvd å forberede seg på i 15 år. Ståles øyne rullet rundt og rundt. Da la Edna hodet på brystet hans og flettet fingrene sine inn i hans fingre. Plutselig gjorde Ståle en bevegelse med armene som han før han ble syk, bare gjorde når han var i ferd med å våkne etter en lur.

Edna kikket opp på øynene hans. Øynene som like før bare hadde rullet, var plutselig rolige. Blikket var tindrende klart og blått. Så smilte han det friske smilet sitt, og så på alle rundt seg, og på kona si.

▲ GRIPENDE HISTORIE: Hjemmet skrev om Edna og Ståle Røyrvik i 2007. Samme år laget TV2 en dokumentar om livet deres, kalt «Bryllupsreisen».

Deretter merket Edna at han ser ut vinduet, mot noe som hun ikke kan se. Men hun ser på ansiktet hans at Ståle så noe vakkert, noe som trakk ham til seg, som fikk ham til å ønske å dra, til og med fra Edna.

Fikk fred

Hun er ikke i tvil om hvem Ståle så, før han døde.

–Han så Jesus, sier hun.

Mange ganger hadde Edna sett for seg hvordan hun hysterisk ville klynge seg til ektemannens døde kropp og gråte slik at hele Tau hørte henne. Hun hadde ikke sett for seg freden som fylte henne da han døde.

–Jeg satte jo i gang sirenen, da, som den gode enke. Men det var mest for de andre, for egentlig kjente jeg at det var helt greit at han døde, og kroppen som lå igjen var jo ikke Ståle. Ståle var et annet sted. De andre kunne gjerne få stelle kroppen hans, og jeg ba dem ta på ham en av de stripe-tennerne han var så glad i. Selv satte jeg meg utenfor og sendte meldinger til slekt og venner, forteller Edna.

–Ståle har satt merke i livet mitt. Han er fremdeles en del av meg gjennom alle de gode minnene fra et godt og helt liv. Vi kunne ikke leve som andre ektepar, derfor satte vi pris på å leve et rolig liv hjemme, forklarer hun.

Men helt rolig var det ikke. To år før Ståle døde, fikk Edna

kjempet seg til å bli fostermor til tross for at hun hadde en pleietrengende mann.

Ståle elsket barna. Han fulgte dem med øynene der de sprang rundt. Og barna elsket ham. Vi tok ham med på båtturer og slepte rullestolen hans etter bilen, dro på aketur i kano, kjørte ham i saccosekk i trillebår der vi ikke kom frem med rullestol. Vi hadde det best når Ståle var sammen med oss forteller hun, og han elsket å være med på det som skjedde.

Hun og Ståle reiste også til India og Israel etter han ble syk. Begge turene gikk over all forventning, og er blant høydepunktene i Ednas liv.

Elsker fullt hus

Hun regner med å ha huset fullt av barn i mange år fremover. Behovet er stort for folk som kan ta imot barn i akutt krise. Edna viser oss rundt på det tidligere småbruket. Egne hester fikk de aldri, til det ble Ståle for syk for raskt. Men andres hester beitet på jordet ved huset, slik at Ståle kunne sitte og se på de vakre dyrene. Nå er det lyden av klukkende høner som fyller eiendommen. En katt viser seg også med ujevne mellomrom.

44-åringen fra Tau stortrives som fostermor, og kan ikke tenke seg å bytte liv med noen, selv om det går i ett fra morgen til kveld. Det gjør ingenting, så lenge det er positiv aktivitet, sier hun.

Og en dag vil hun få møte Ståle igjen, det er hun helt sikker på. Da skal de drikke kaffe sammen. ◆

hjemmet@egmont.com

◀TURISTER: På tur i India. Ståle måtte sitte på fanget for å få mest mulig komfortabel transport. Privat foto